

Петренко Наталія Олегівна,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри трудового, земельного та господарського права
(Одеський державний університет внутрішніх справ, м. Одеса)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9641-718X>

ЩОДО ПРАВОВОЇ ПРИРОДИ ТА ПОНЯТТЯ МИРОВОЇ УГОДИ

Стаття присвячена дослідженню одного зі способів завершення розгляду справи в суді – мировій угоді. А саме – її правовій природі через її розкриття ознак, які в подальшому дозволяють удосконалити підхід до дефініції досліджуваного явища. Актуальність обраної теми зумовлена як розвитком інституту альтернативного вирішення спорів в Україні зокрема, так і тією кризою, яка сформувалась та поглибилась у національній судовій системі. У національному праві дослідження даного питання відбувається здебільшого в межах процесуального права. Попри це, науковці говорять ще про те, що мировій угоді притаманні ознаки і матеріального права. При цьому, вони спираються саме на форму досягнення згоди сторонами спору. Наведене, на думку автора, обмежує розуміння мирової угоди та можливості її застосування при вирішенні конфлікту. В ході дослідження правової природи мирової угоди обґрунтована недоцільність виокремлення її ознак, як засобу врегулювання спору, який регламентується нормами матеріального та процесуального права окремо. Автором у статті виділені ознаки мирової угоди. Керуючись виокремленими ознаками, запропоновано розширити поняття мирової угоди та виокремлені дефініції у широкому та вузькому значенні. Так, мирова угода у вузькому розумінні – це вид процесуальної угоди, укладання якої регулюється нормами процесуального права та яка встановлює порядок врегулювання спору, що переданий сторонами на вирішення суду, шляхом досягнення згоди про предмет спору на будь-якій стадії судового розгляду справи, яка затверджується судом. А мирова угода у широкому розумінні – це альтернативний спосіб вирішення спору, засобами, погодженими сторонами, результати якого фіксуються в угоді, зміст та форма якої визначається сторонами спору. Розширення розуміння та способів застосування мирової угоди в юридичній практиці дозволить сторонам конфлікту отримати додаткові можливості при вирішенні спорів.

Ключові слова: альтернативні способи вирішення спорів, мирова угода, судовий спір, примирення.

Постановка проблеми. Відповідно до ст. 26 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» правосуддя на території, на якій уведено воєнний стан, здійснюється лише судами. Скорочення чи прискорення будь-яких форм судочинства забороняється [1]. А 03.03.2022 року до статті 147 Закону України "Про судоустрій і статус суддів" були внесені зміни згідно яких у разі неможливості здійснення правосуддя судом з об'єктивних причин під час воєнного або надзвичайного стану, у зв'язку зі стихійним лихом, військовими діями, заходами щодо боротьби з тероризмом або іншими надзвичайними обставинами може бути змінено територіальну підсудність судових справ, що розглядаються в такому суді, за рішенням Вищої ради правосуддя, що ухвалюється за поданням Голови Верховного Суду, шляхом її передачі до суду, який найбільш територіально наближений до суду, який не може здійснювати правосуддя, або іншого визначеного суду [2]. Таким чином, з момент запровадження в Україні воєнного стану більше 100 суддів не здійснюють діяльність та перебувають на тимчасово окупованій території або в зоні активних бойових дій. При цьому, це не просто установи, судді, апарат суду, який позбавлений можливості забезпечувати громадянам України доступ

до правосуддя. Це тисячі судових справ, які станом на день введення воєнного стану не були вирішені, тобто рішення по яким не були ухвалені і які не були евакуйовані в інші судові установи. Як зазначено Спеціальною моніторинговою місією ОБСЄ в Україні у тематичному звіті «Доступ до правосуддя в контексті конфлікту в Україні» одним з найбільш відчутних наслідків раптового переміщення судів і органів прокуратури стала втрата матеріалів справ у судових провадженнях, розгляд яких триває або завершений. Втрата матеріалів справ відбувалась внаслідок раптової евакуації судів і органів прокуратури або у зв'язку із спробами їх захоплення, або знищення приміщень судів і прокуратур в результаті обстрілів [3, с. 19]. Тобто, сторони таких справ чекають вирішення їх подальшої долі шляхом вивезення до інших судів України де вони будуть розглядатися спочатку, у разі їх знищення мають звернутися із заявою про відновлення втраченого провадження або ініціатори позову можуть звернутися з новим позовом. Отже, судовий спосіб вирішення конфлікту стає не просто дорожчим для сторін, а і значно довшим. У зв'язку з чим, альтернативні способи вирішення спорів, серед яких можливість укладення мирової угоди шляхом якої можна завершити судову справу. Таким чином, дослі-

дження правової природи мирової угоди дозволить розширити можливості її застосування в практичній сфері. Виокремлення ознак мирової угоди та вивчення підходу до розуміння досліджуваного правового явища надасть можливість подальшого удосконалення застосування цього способу врегулювання судового спору. Окрім того, дане дослідження може стати підґрунтям розширення сфери застосування мирової угоди, що в майбутньому зменшить ризики які зазнала судова система із введенням воєнного стану.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Багато сучасних науковців продовжують приділяти увагу дослідженню мирової угоди. Серед них О. Беляневич, Г. Тимченко, В.П. Маковій, А.О. Пахомова. При цьому, вони у значній мірі зосереджують увагу саме на правовій природі мирової угоди, досліджують її як процесуальну дію. Із розвитком інституту медіації окрему увагу стали приділяти порівнянню мирової угоди та угоди за результатами медіації. Серед таких дослідників Г.С. Гончарова, У.Б. Воробель, Ю.В. Навроцька. Із урахуванням розвитку медіації, в межах якої також можливо укладення письмової угоди, яка має спільні риси з мировою угодою потребує більш детального дослідження саме ознаки та поняття мирової угоди.

Мета та завдання дослідження. Метою статті є розкриття правової природи мирової угоди через виокремлення ознак досліджуваного явища та удосконалення поняття мирової угоди.

Для досягнення мети були поставлені такі завдання:

- розкриття правової природи мирової угоди в судочинстві через виокремлення її ознак;
- надання дефініції мирової угоди із урахуванням узагальнення її ознак.

Виклад основного матеріалу. Стаття 192 ГПК України та стаття 207 ЦПК України закріплює право сторін по справі врегулювати спір шляхом укладення мирової угоди. Зазначені норми містять ідентичне законодавче визначення даного явища. Так, мирова угода укладається сторонами з метою врегулювання спору на підставі взаємних поступок і має стосуватися лише прав та обов'язків сторін. При цьому, укладання мирової угоди є одним із способів вирішення спору, який виник між сторонами, по суті. Вивчаючи історико-правові аспекти становлення та розвитку мирової угоди у цивільному процесі М.М. Ясинюк зазначає, що мирова угода як спосіб вирішення спірних питань набула популярності і доволі широко застосовувалась в античному світі. В той же час мирові угоди (*Transactio*) за Дигестами Юстиніана (книга друга титул XV «Про мирові угоди») повинні були відповідати певним вимогам, незважаючи на те, що такі угоди і були приватною справою сторін [4, с. 47].

У сучасному судочинстві мирова угода стала його невід'ємною частиною, яка надає можливість сторонам вплинути на вирішення справи по суті та при цьому отримати певну підтримку суду у формі закріплення цієї угоди судовим актом. Так, укладена сторонами мирова угода затверджується ухвалою суду, в резолютивній частині якої зазначаються умови угоди.

Попри тривалу історію розвитку та становлення мирової угоди, її усталену позицію в сучасному судочинстві, наукові спори щодо її правової природи й досі не припиняють точитися.

Станом на сьогоднішній день сформувався три напрями дослідження правової природи мирової угоди: 1. Мирова угода регулюється нормами процесуального права; 2. Мирова угода регулюється нормами мате-

ріального права; 3. Мирова угода дуалістичне походження, тобто регулюється нормами матеріального та процесуального права.

Так у ХХ сторіччі панували дві перші концепції розуміння мирової угоди, які і в подальшому отримали свій розвиток.

Зокрема прихильники позиції, що мирова угода врегульована нормами матеріального права вважали, що вона є цивільно-правовим договором, а будь-який договір в свою чергу регулюється нормами матеріального права, а не процесуального. Пахомова А.О. зазначає, що мирова угода є інститутом матеріального громадянського права, має право на існування. Свою думку вона обґрунтовує розумінням мирової угоди, яке було сформовано у римському праві. При цьому дослідниця зазначає, що від змісту взаємної поступки залежить юридична природа угоди; остання підпорядковується або ж речовим договорам, або ж зобов'язальним договорам тощо [5, с. 80].

Серед сучасних науковців які підтримують ідею процесуальної природи мирової угоди О.А. Беляневич. Вона зазначає, що оскільки регламентація мирової угоди здійснюється процесуальним законодавством, то матеріально-правові ознаки даного явища є певною мірою приховані [6, с. 135]. Підтверджує таку позицію В.С. Беляневич, який стверджує, що мирова угода безпосередньо в господарському процесі, укладається сторонами під час розгляду справи в господарському суді; має бути укладена на умовах та у формі, що передбачена українським процесуальним законодавством; така мирова угода повинна утверджуватись господарським судом; мирова угода в господарському процесі припиняє процесуально-правові відносини між сторонами, одночасно певним чином змінюючи матеріально-правові відносини [7, с. 565]. Деякі із дослідників вважають, за необхідне затвердити у ГПК України поняття мирової угоди як процесуального акту між сторонами, який спрямовується на припинення спірної ситуації на умовах, які узгоджуються сторонами, і повинен бути затверджений у судовому порядку. Це повинно встановити процесуально-правову природу даного інституту, а також усунути можливість сторін спору подати до суду позов про визнання певної мирової угоди недійсною або щодо розірвання мирової угоди [8, с. 55].

Але сучасні науковці в своїй більшості схильні до висновку, що мирова угода регулюється галузями матеріального та процесуального права. Так, Г. Тимченко характеризує досліджуваній інститут, як розпорядчий документ сторін як процесуального, так і матеріального права, оскільки, укладаючи мирову угоду, сторони розпоряджаються своїм процесуальним, а також суб'єктивним матеріальним правом і охоронюваним законом інтересом [9].

Дійсно, досліджуючи мирову угоду, укладання якої врегульовано нормами процесуального законодавства можна виділити притаманні їй матеріально-правові ознаки. Зокрема, С.Д. Гринько та М.І. Ромась окремо виділяють матеріально-правові та процесуально-правові ознаками мирової угоди. Так, до перших автор відносить наступні: 1) мирова угода є новим цивільно-правовим зобов'язанням; 2) права та обов'язки виникають для обох сторін; 3) до мирової угоди можуть бути застосовані юридичні ознаки цивільно-правового договору (двосторонній, консенсуальний, письмовий); 4) для мирової угоди притаманні такі істотні умови як умова про предмет та строки; 5) сторони самостійно

виконують мирову угоду [10, с. 168]. Але з наведеними ознаками в повній мірі погодитися не можна. Так, мирову угоду не можна вважати новим зобов'язанням, оскільки права та обов'язки щодо яких домовилися сторони виникли до звернення до суду, а порушення зобов'язання зумовило звернення до суду. Тому права та обов'язки, які погоджуються сторонами в мировій угоді не можна назвати новими, вони виникають із раніше існуючих правовідносин. Серед матеріально-правових ознак автор також виокремлює самостійність виконання мирової угоди. Проте ухвала про затвердження мирової угоди є виконавчим документом. Наведене підтверджується ч. 3 ст. 208 ЦПК України, ч. 3 ст. 193 ГПК України згідно якої у разі невиконання затвердженої судом мирової угоди ухвала суду про затвердження мирової угоди може бути подана для її примусового виконання в порядку, передбаченому законодавством для виконання судових рішень.

До процесуальних ознак мирової угоди С.Д. Гринько та М.І. Ромась відносять: 1) спосіб припинення спору; 2) можлива лише у позовному провадженні; 3) затверджується судом; 4) ухвалою суду про затвердження мирової угоди закривається провадження у справі; 5) ухвала суду про затвердження мирової угоди є виконавчим документом; 6) до мирової угоди неможливо внести зміни після її затвердження судом; 7) суд може відмовити у затвердженні мирової угоди та продовжити судовий розгляд; 8) ухвала суду про затвердження мирової угоди підлягає примусовому виконанню [10, с. 168]. Із більшості наведених ознак можна погодитися. Але деякі з них протирічать раніше визначеним матеріально-правовим ознакам мирової угоди. Зокрема, можливість примусового виконання затвердженої мирової угоди та самостійність виконання її сторонами.

Також треба звернути увагу, що мирова угода може бути укладена не тільки за правилами ГПК України чи ЦПК України, а і Кодексом України з питань банкрутства. До прийняття Кодексу України з питань банкрутства, ця процедура була врегульована Законом України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом». В межах зазначеного законодавчого акту мирова угода відрізнялася від мирової угоди у позовному провадженні. Так, вона була одним із видів судової процедури щодо боржника, яка є підставою для закриття провадження по справі. При цьому на відміну від мирової угоди укладеної в позовному провадженні її можна було визнати недійсною, розірвати її, що було підставою для поновлення провадження у справі про банкрутство.

Окремо треба зупинитися на можливості визнання недійсною мирової угоди, укладеної сторонами в позовному провадженні. Так, як зазначає Д. Луспеник, умови мирової угоди мають бути сформульовані так, щоб у майбутньому в сторін із цього приводу не виникло розбіжностей, щоб вони були спроможні виконати умови мирової угоди, а також щоб вона не суперечила закону та не порушувала законні інтереси інших осіб [11, с. 310]. Таким чином, при затвердженні мирової угоди суд перевіряє її зміст на відповідність нормам чинного законодавства, дотримання інтересів сторін у процесі її укладення та непорушення прав третіх осіб, а також дотримання форми угоди та повноважень осіб які її укладають. В свою чергу Верховний Суд у справі № 908/1604/17 позов було подано про визнання недійсним правочину, укладеного між ТОВ "Ромпетрол Україна" та Державним агентством резерву України, який має назву "Мирова угода на стадії виконання рішення", та

скасування ухвали господарського суду у іншій справі, якою затверджено вказану угоду. При цьому обґрунтовуючи свою позицію, позивач посилався на відсутність у підписанта даної мирової угоди з його сторони необхідного обсягу цивільної дієздатності; відсутність виконавчого провадження по справі в межах якої було укладено мирову угоду; наявність раніше укладеної мирової угоди в межах тієї ж справи. При розгляді даної справи у постанові від 12 червня 2018 року Верховний Суд зробив висновок, що мирову угоду не можна розглядати як договір у цивільно-правовому розумінні і визнавати недійсною у позовному провадженні, оскільки порядок її укладання та затвердження регламентовано відповідними положеннями ГПК України. Окрім того, він погодився з висновками судів попередніх інстанцій, що приписами ГПК України передбачено право сторони на оскарження ухвали господарського суду про затвердження мирової угоди та не передбачено право на звернення до суду з позовом про скасування відповідної ухвали в іншому провадженні [12].

Тобто мирову угоду укладену в позовному провадженні не можна визнати недійсною, через особливості її правової регламентації саме нормами процесуального законодавства.

Таким чином, із наведеного дослідження вбачається, що виділяти окремо ознаки мирової угоди як правового явища, яке регламентується нормами матеріального та процесуального права є недоцільним. А узагальнення ознак надасть можливість більш детально зрозуміти правову природу та призначення досліджуваного правочину.

Також, для розуміння правової природи мирової угоди, необхідно узагальнити, що мирова угода укладається в результаті досягнення сторонами спору згоди щодо предмету спору в результаті переговорів, які проводяться ними або самостійно, або за участю іншої сторони (медіатора, консилиатора, судді в процедурі врегулювання спору за участю судді).

Вбачається доречним виділити наступні ознаки мирової угоди:

1. є способом альтернативного вирішення спорів;
2. вирішення спору у такий спосіб можна або в позовному провадженні, або у справах про банкрутства;
3. може бути укладена на будь-якій стадії провадження в суді;
4. укладається в письмовій формі та затверджується судом;
5. ухвала про затвердження мирової угоди є виконавчим документом;
6. не може бути визнана недійсною.

Метою мирової угоди є завершення конкретної судової справи шляхом досягнення згоди щодо позовних вимог позивача по справі та зустрічних позовних вимог, у разі їх заявлення.

Із наведених ознак та мети мирової угоди вбачається суто процесуальна правова природа мирової угоди.

Однак в межах даного дослідження слушно погодитися з висновком А.О. Пахомової, яка наголошує, що помилково стверджувати, що суперечку можна врегулювати мировою угодою лише після початку судового процесу; таке уявлення викликане, зокрема, непорозумінням договірної правової природи мирової угоди та формалістичним тлумаченням законодавства [5, с. 79–80].

Висновки. Таким чином, із урахуванням виділених ознак мирової угоди можна дійти висновку про її процесуально-правову природу.

Окрім того, більш доцільно виділяти поняття мирової угоди у вузькому та широкому її розумінні.

Отже, мирова угода у вузькому розумінні – це вид процесуальної угоди, укладання якої регулюється нормами процесуального права та яка встановлює порядок врегулювання спору, що переданий сторонами на вирішення суду, шляхом досягнення згоди про предмет

спору на будь-якій стадії судового розгляду справи, яка затверджується судом.

Мирова угода у широкому розумінні – це альтернативний спосіб вирішення спору, шляхом використання засобів, що погоджені сторонами, та результати якого фіксуються в угоді, а її зміст та форма визначається сторонами спору.

Список використаних джерел

1. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>.
2. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 № 1402-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>.
3. Тематичний звіт Спеціальної моніторингової місії ОБСЄ в Україні «Доступ до правосуддя в контексті конфлікту в Україні» від грудня 2015р., С. 52. URL: <https://www.osce.org/uk/ukraine-smm/212321>.
4. Ясинюк М. М. Мирова угода у цивільному судочинстві: історико-правовий аспект та перспективи розвитку. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2013. № 5. С. 46–52. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bmju_2013_5_9.
5. Пахомова А.О. Особливості правової природи мирової угоди у цивільному процесі. *Актуальні проблеми права в умовах сучасних викликів: матеріали міжнародної науково-практичної конференції*. 14 квітня 2022 р. м. Білоцерківський НАУ. С. 79–80.
6. Беляневич О.А. Процесуальні аспекти укладання мирової угоди в господарському суді. *Вісник господарського судочинства*. 2007. № 2. С. 133–139.
7. Беляневич В.Е. Господарський процесуальний кодекс України: (із змінами і допов. станом на 1 серпня 2007 р.): Наук.-практ. комент. К., 2008. 872 с.
8. Козирева В.П., Крошук В.В. Проблемні наукові аспекти визначення правової природи мирової угоди та передумови її укладення. *Малий і середній бізнес (Право, Держава, Економіка)*. 2012. № 1–2(48–49). С. 48–56.
9. Тимченко Г. Мирова угода в науці цивільного процесуального права. *Право України*. 2004. № 8. С. 104–107.
10. Гринько С.Д., Ромась М.І. Мирова угода у цивільному процесі як забезпечення принципу диспозитивності. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія Право*. 2023. № 80 Ч.1. С. 163–169.
11. Позовне провадження: монографія / В.В. Комаров, Д.Д. Лупеник, П.І. Радченко та ін.; за ред. В.В. Комарова. Харків: Право. 2011. 552 с.
12. Постанова Верховного Суду від 12 червня 2018 року у справі № 908/1604/17. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/74691752>.

References

1. Zakon Ukrainy Pro pravovyi rezhym voiennoho stanu vid 12.05.2015 № 389-VIII [On the legal regime of martial law: Law of Ukraine dated May 12, 2015 No. 389-VIII]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> [in Ukrainian].
2. Zakon Ukrainy Pro sudoustrii i status suddiv vid 02.06.2016 № 1402-VIII [On the judicial system and the status of judges: Law of Ukraine dated June 2, 2016 No. 1402-VIII]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text> [in Ukrainian].
3. Thematic report Special Monitoring Mission OSCE to Ukraine “Access to Justice and the Conflict in Ukraine” (2015). [Thematic report of the OSCE Special Monitoring Mission in Ukraine "Access to justice in the context of the conflict in Ukraine" from December 2015]. Retrieved from <https://www.osce.org/uk/ukraine-smm/212321> [in Ukrainian].
4. Yasynok, M.M. (2013). Myrova uhoda u tsyvilnomu sudochynstvi: istoryko-pravovyi aspekt ta perspektyvy rozvytku [Settlement agreement in civil proceedings: historical and legal aspect and development prospects]. *Biuleten Ministerstva yustytysii Ukrainy – Bulletin of the Ministry of Justice of Ukraine*, 5(139), 46–52 [in Ukrainian].
5. Pakhomova, A.O. (2022). Osoblyvosti pravovoi pryrody myrovoi uhody u tsyvilnomu protsesi [Peculiarities of the legal nature of the settlement agreement in the civil process]. *Aktualni problemy prava v umovakh suchasnykh vyklykiv: materialy mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii – Actual problems of law in the conditions of modern challenges: materials of the international scientific and practical conference*. Bilocerktivskij NAU. 79–80 [in Ukrainian].
6. Bielianevych, O.A. (2007). Protsesualni aspekty ukladannia myrovoi uhody v hospodarskomu sudi [Procedural aspects of concluding a settlement agreement in the commercial court]. *Visnyk hospodarskoho sudochynstva – Herald of Economic Justice*, 2, 133–139 [in Ukrainian].
7. Bielianevych, V.E. (2008). *Hospodarsky protsesualnyy kodeks Ukrainy: (iz zminamy i dopov. stanom na 01.01.2007) [Economic Procedural Code of Ukraine: (with changes and additions as of August 1, 2007)]*. Kiev, 872 [in Ukrainian].
8. Kozryieva, V.P., & Kroshchuk, V.V. (2012). Problemni naukovy aspekty vyznachennia pravovoi pryrody myrovoi uhody ta peredumovy yii ukladennia [Problematic scientific aspects of determining the legal nature of a settlement agreement and the prerequisites for its conclusion]. *Malyy i serednii biznes (Pravo, Derzhava, Ekonomika) – Small and medium-sized business (Law, State, Economy)*, 1–2(48–49), 48–56 [in Ukrainian].
9. Tymchenko, T. (2004). Myrova uhoda v nauksi tsyvilnoho protsesualnoho prava [Settlement agreement in the science of civil procedural law]. *Pravo Ukrainy – Law of Ukraine*, 8, 104–107 [in Ukrainian].
10. Hrynko, S.D., & Romas, M.I. (2023). Myrova uhoda u tsyvilnomu protsesi yak zabezpechennia pryntsyphu dyspozytyvnosti [Settlement agreement in a civil process as a guarantee of the principle of dispositiveness]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho Natsionalnoho Universytetu. Seriya Pravo – Uzhhorod National University Herald. Series: Law*, 80 (1), 163–169 [in Ukrainian].

11. Komarov, V.V., Lyspenik, D.D., & Radchenko, P.I. (Eds.). (2011). *Pozovne provadgenyya: monografiya [Legal proceedings: a monograph]*, Kharkiv: Pravo [in Ukrainian].
12. Postanova Verkhovnoho Sudu vid 12.06.2008 u spravi № 908/1604/17 [Resolution of the Supreme Court of June 12, 2018 in case No. 908/1604/17]. Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/74691752> [in Ukrainian].

Petrenko Nataliia,

Candidate of Law Sciences, Associate Professor
(Odessa State University of Internal Affairs, Odesa)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9641-718X>

CONCERNING THE LEGAL NATURE OF THE SETTLEMENT AGREEMENT

The article is devoted to the study of one of the ways of concluding the case in court – a settlement agreement. The relevance of the chosen topic is determined both by the development of the institution of alternative dispute resolution in Ukraine in particular, and by the crisis that has formed and deepened in the national judicial system. A settlement agreement can be concluded at any stage of court proceedings, namely in the court of first instance, in appeal, cassation, and in the process of executing a court decision. At the same time, in national law, the study of this institute takes place mostly within the limits of procedural law. Despite this, scientists also say that the peace agreement also has characteristics of substantive law. At the same time, they rely precisely on the form of agreement reached by the parties to the dispute. In the opinion of the author, the above limits the understanding of the settlement agreement and the possibility of its application in resolving the conflict. In the course of the research, the inexpediency of distinguishing the signs of a settlement agreement as an institution of substantive and procedural law separately was substantiated. The author highlights the following signs of a settlement agreement: it is a method of alternative dispute resolution; the resolution of the dispute in this way is possible either in legal proceedings or in bankruptcy cases; can be concluded at any stage of court proceedings; concluded in writing and approved by the court; the resolution approving the settlement agreement is an executive document; cannot be invalidated. Guided by the above-mentioned features, it is proposed to expand the concept of settlement agreement and the defined definitions in a broad and narrow sense. Thus, a settlement agreement in the narrow sense is an institution of procedural law, the norms of which establish the procedure for settling a dispute submitted by the parties to the court, by reaching an agreement on the subject of the dispute and concluding an agreement at any stage of the trial of the case, which is approved by the court. A settlement agreement in a broad sense is an alternative way of resolving a dispute by means agreed by the parties, the results of which are fixed in an agreement, the content and form of which are determined by the parties to the dispute. Expanding the understanding and ways of applying the settlement agreement in legal practice will allow the parties to the conflict to gain additional opportunities in resolving disputes.

Key words: *alternative dispute resolution, the settlement agreement, litigation, reconciliation.*

Надіслано до редколегії 04.05.2024